

ULUSLARARASI İBN SİNÂ SEMPOZYUMU

(17-20 Ağustos 1983)

Cumhurbaşkanımız Sayın Kenan Evren'in sürekli emirleri gereğince, her yıl 17-25 Ağustos tarihleri arası Türkiye'de İbn Sînâ Haftası olarak kutlanmaya başlamıştır.

İbn Sînâ Haftasının amacı büyük Türk tıp üstadı, filozofu ve bilgininin anısını yaşatmak, bu büyük insanı genç nesillere tanıtmaktır.

İlk İbn Sînâ Haftası, bu yıl 17-25 Ağustos 1983 günlerinde bütün yurttta yapıldı. Yurdun birçok yerlerinde konferanslar, kitap sergileri ve anma günleri düzenlendi.

Büyük bilginin doğumunun 1003. Yıldönümüne rastlayan 17 Ağustos günü Ankara'da Sayın Cumhurbaşkanımızın bizzat teşrif edip açtığı "Uluslararası İbn Sînâ Sempozyumu" ise Kültür ve Turizm Bakanlığınca düzenlendi. Sempozyum Millî Kütüphane Müdürlüğü tarafından yeni Millî Kütüphane binasında hazırlandı. Sempozyum Bilim Kurulu Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı'nın başkanlığında Prof. Dr. Mübahat Türker, Doç. Dr. Esin Kâhya ve Dr. Müjgân Cunbur'dan oluşmuştu.

Sempozyumun açılışı bir anma töreni biçiminde düzenlenmiş, törene Güvenlik Konseyi üyeleri, Başbakan, Bakanlar, askerî ve mülkî erkân, geniş bir davetli kitleyle bilim adamları katılmışlardır.

Tören Kültür ve Turizm Bakanı İlhan Evliyaoglu'nun takdim konuşmasıyla başlamış, Sayın Bakan bu konuşmasında:

"İbn Sînâ kültürümüzün temelinde yatan güçlü harcı oluşturan önemli unsurlardan biridir. O kültür harcı İbn Sînâ'dan, onun yetişmesinde maddî, manevî rolü olanlardan, onun çevresinde yetişenlerden, onunla görüşüp tartışanlardan ve nihayet onun açtığı çığırda yürüyenlerden meydana gelmiş bir bütündür. İbn Sînâ'nın Türk - İslâm tarihindeki büyük insanlar arasında hiç kuşkusuz müstesna bir yeri bulunmaktadır. İbn Sînâ'nın genç Türk nesillerine tanıtılması, bu bakımdan, üzerinde durulması gerekli bir husustur. Bir milletin geçmişindeki büyük kişilerin varlığını bilmek, o milletin gençleri için bir güç ve kendine güven kaynağı olacaktır. Yüzyıllar boyu dünya bilim çevrelerinin hayranlığını kazanmış İbn Sînâ gibi bir büyük insana sahip oluş, ona benzer, çağımızın şartlarına da uygun yeni ve genç bilginlerin yetişmesine yol açacaktır. İşte bu düşünceyledir ki Büyük Atatürk, İstiklâl Savaşı'nın kazanılmaya başlandığı 1923 yılının ilk aylarında söylediği bir nutukta, yetişecek genç Türk bilim adamlarına örnek ve hedef olarak gösterdiği tanınmış kişiler arasında İbn Sînâ'yı da almış ve onun gibilerin araştırılıp özellikle dünya bilim çevrelerindeki yerlerinin ve dünya biliminin gelişmesindeki rollerinin tesbitini istemiştir.

Atatürk'ün başlıca dileklerinden birisi, Rönesansın ve çağdaş medeniyetin doğuşunda Türk - İslâm bilginlerinin katkısının ortaya çıkarılması olmuştur." demiş, bilginin çalıştığı bilim alanlarının genişliği, hayatı ve eserlerinin yayımı

konuları üzerinde durmuş, bu sempozyumun yeni Millî Kütüphane binasındaki ilk büyük bilim toplantısı olduğunu belirtmiş, İbn Sînâ Haftalarının İbn Sînâ ve eserleri üzerinde yapılacak yayınların ve araştırmaların sayısını arttıracığından söz etmiştir.

Sempozyumun açış konuşmasında Sayın Cumhurbaşkanı topluluğa şöyle hitap etmiştir:

“Değerli bilim adamları, sayın konuklar!

Büyük Türk filozofu, tıp üstadı ve devlet adamı İbn Sînâ’yı doğumunun 1003’üncü yıldönümünde anmak, onun çok yönlü kişiliğini ve eserlerini değerlendirmek amacı ile düzenlenen bu sempozyumu açmaktan engin bir mutluluk duyuyorum.

Bu vesile ile hepinize en iyi dileklerimi ve içten sevgilerimi sunarken, sempozyuma yurt dışından katılan değerli bilim adamlarının burada yapılacak çalışmalarından yararlanmış olarak ve iyi intibalarla yurdumuzdan ayrılmalarını diler, katkıları için şimdiden kendilerine teşekkür ederim.

Mazisi insanlık tarihi ile başlayan yüce Türk milletinin bütün dünyaca kabul edilen ve bilinen kahramanlığının yanı sıra, bilim, sanat, edebiyat ve kültür alanlarında da, üstün yeteneğe ve kendine özgü yaratıcı bir güce sahip olduğu, çeşitli tarihî araştırmalardan sonra bugün daha da iyi anlaşılmiş bulunmaktadır.

Tarih sayfaları, yaşadıkları dönemlere, bilim ve sanat alanında büyük katkıları olmuş, değerli Türk büyükleri ile doludur.

İşte bu değerlerin en ünlülerinden birisi de İbn Sînâ’dır. İbn Sînâ yaşadığı yüzyıla damgasını vuran, eserleri ve çok yönlü kişiliği ile Doğu ve Batı’da çağlar boyu kendisinden söz ettirmiş ve halen de ettiren insanlığın yetiştirdiği en büyük filozoflardandır.

Böylesine seçkin bir insanı anmak, O’nun görüş ve düşünceleriyle, günümüz gerçekleri arasında bağlantılar kurarak bunlardan yararlanmak toplumsal bir görev olduğu gibi, her insanın karakter yapısında mutlaka bulunması gereken bir “Kadirbilirlik” hasletinin de bir gereğidir.

Sayın konuklar!

Tarihini iyi bilmeyen, geçmişi ve geleceği arasında köprü kuramayan ve yetiştirdiği seçkin insanlara sahip çıkma şuuruna erişememiş milletlerin başarıya ulaşması da mümkün olamaz.

Nitekim, yüce Atatürk bir konuşmasında, “Türk çocuğu ecdadını ve büyük adamlarını tanıdıkça, daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır” diyerek biraz evvel değindiğim bu çok önemli hususu veciz bir şekilde vurgulamıştır.

İnsanlığa hizmet edenleri, dil, din ve cinsiyet farkı gözetmeksizin daima şükranla anmak, onların eserlerini ve hatıralarını bütün tazeliği ve canlılığıyla kuşaktan kuşağa aktarmak her neslin vazgeçilmez görevidir inancındayım.

Ulu Önder’in, yine bir konuşmasında dedikleri gibi, “Bir millet eğer büyükse, kendisini ve büyüklerini tanımakla daha büyük olur...”

Değerli bilim adamları,

Sempozyum süresince ortaya koyacağınız görüş ve önerilerle büyük Türk filozofu İbn Sînâ’nın düşünce yapısı ve eserlerinin yorumuna yeni ve yararlı bo-

yutlar kazandıracağımıza inanıyorum. Sizlere çalışmalarınızda başarılar diliyor, içten sevgiler, saygılar sunuyorum.”

Sayın Cumhurbaşkanı, Millî Kütüphane Galerisi'ndeki İbn Sînâyla ilgili kitap ve dokümanlar” sergisini gezdikten sonra, ayrılmışlar, törenin ikinci bölümü başlamıştır. Bu bölümde Danışma Meclisi Başkanı Ord. Prof. Dr. Sadi İrmak'la Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay, İbn Sînâ'nın 900. Ölüm Yıldönümü dolayısıyla ve Atatürk'ün direktifleriyle Türkiye'de yapılan ilk İbn Sînâ toplantısından, Atatürk'ün bu konuya verdiği önemden ve bu toplantıyla ilgili anılarından sözettiler. Toplantı Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı'nın “İbn Sînâ'nın Türk bilim tarihindeki yeri, yetişmesinde rolü olan ve onunla çağdaş Türk bilim adamları”ni konu alan konuşmasıyla sona erdi.

Üç buçuk gün süren sempozyumda ondört oturumda 45 bildiri sunulup tartışıldı.

İlk bildiri Prof. Dr. Arslan Terzioğlu tarafından okundu. Projeksiyonla yapılan bu bildiri “Şimdiye kadar bilinmeyen bir İbn Sînâ portresi ile yeni bulunan bazı belgeler üzerinde duruldu. Bilginin felsefî yönü üzerinde duran bildiriler arasında Prof. Dr. Mübahat Türker'in “İbn Sînâ'nın felsefesinde kişilik meselesi”, Prof. Dr. İbrahim Ağâh Çubukçu'nun “İbn Sînâ ve felsefesi”, Prof. Dr. Rashed Roshdi'nin “İbn Sînâ'da felsefe ve matematik”, Doç. Dr. Ahmet Arslan'ın “Felsefe - din ilişkileri açısından İbn Sînâ ve Spinoza”, Doç. Dr. İhsan Turgut'un “İbn Sînâ'yı anlamak”, Dr. Bekir Karlıga'nın “İbn Sînâ felsefesinin Batı felsefesine etkileri”, Doç. Dr. Mahmut Kaya'nın “İbn Sînâ felsefesinde mutluluk kavramı” ve Dr. Kenan Gürsoy'un “İbn Sînâ'nın varlık görüşü ve eksiztansiyalizm” konulu konuşmaları sayılabilir.

Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı “Dinamik alanında İbn Sînâ'nın Buridan üzerindeki tesiri”, Prof. Dr. Shamsî “İbn Sînâ'da atomisite”, Doç. Dr. Şahap Demirel “İbn Sînâ ve kasrı meyil kuramı”, Doç. Dr. Esin Kâhya “İbn Sînâ ve kimya”, Doç. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu “İbn Sînâ'nın kimya risaleleri”, Doç. Dr. Cemil Akdoğan “İbn Sînâ'nın göz nuru teorisine karşı ortaya koyduğu kanıtların incelenmesi” konuları üzerinde durdular.

İbn Sînâ'nın tıptaki çalışmalarını Prof. Dr. İhsan Doğramacı “İbn Sînâ'nın yaşamının ve çalışmalarının bazı yönleri”, Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay “İbn Sînâ'nın Türk ve dünya tıp edebiyatındaki yeri”, Doç. Dr. Gürsel Ortuğ “İbn Sînâ'nın ‘Kan alınacak damarlar risalesi’ üzerine bakış”, Doç. Dr. Asil Eriş “İbn Sînâ'nın Osmanlı tıp ve eczacılığına etkileri”, Doç. Dr. İlter Uzel “Al-Kanun fi't-tıbb ile Şerhu'l-Mucez eserlerinin dış hekimliği açısından karşılaştırılması”, Dr. Murat Yurdakök “İbn Sînâ ve bebek bakımı”, Prof. Dr. Sabahattin Payzın “İbn Sînâ'nın az tanınmış yönleri”, Dr. Uğur Dilmen “İbn Sînâ ve çocuk hastalıkları”; eczacılıktaki buluşlarını Doç. Dr. Ayşegül Demirhan “İbn Sînâ ve afyon hakkındaki fikirleri”, Müjgân Üçer “İbn Sînâ'nın ‘Al-kanun fi't-tıbb’ında bal ve kına ile yapılan ilâçlar” konulu bildirileriyle tanıttılar.

İbn Sînâ'nın psikolojik yönünü Prof. Dr. Neda Armaner “İbn Sînâ psikolojisi ile çağdaş psikolojinin karşılaştırılması”, Dr. İsmail Yakıt “İbn Sînâ'da insan ruhunun evrimi ve modern psikolojik düşünceye katkısı”, Prof. Dr. Gül Russell

"Buhara'dan Oxford'a İbn Sînâ'nın psikolojisi", Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel "İbn Sînâ'da psikoloji ve psikiyatri" adlı bildirimlerinde sundular.

Bilginin kelâmla ilgili görüşlerini Prof. Dr. Hüseyin Atay "İbn Sînâ'da mahiyet ve varlık ayrımı", Doç. Dr. Hayranî Altuntaş "İbn Sînâ düşüncesinde nefes teorisi", Doç. Dr. Fahreddin Olguner "İbn Sînâ'nın düşüncesinde varoluş ve Fahreddin Razi'nin itirazları" konulu bildirimlerinde açıkladılar.

Mantıkla ilgili bildirilerse Doç. Dr. Naci Bolay'ın "İbn Sînâ mantığında modal önermeler ve bu önermenin İbn Hazm vasıtasıyla İslâm fihkına uygulanışı", "Yüklemnin niceliği meselesi ve İbn Sînâ mantığında yüklemi nicelikli önermeler" ve Prof. Teo Grünberg'le birlikte sundukları "İbn Sînâ'daki modalitelerin modern mantık açısından incelenmesi"dir.

Halk edebiyatımızdaki İbn Sînâ tesirleri üzerinde Doç. Dr. Saim Sakaoğlu "Türk halk masalları üzerine Ebu Ali Sînâ hikâyelerinin tesiri", Doç. Dr. Ali Haydar Bayat "İbn Sînâ hikâye ve fıkraları", Doç. Dr. Fikret Türkmen "Halk geleneğinde İbn Sînâ" adlı bildirimleriyle durdular.

Bunlar dışında Doç. Dr. Mehmed S. Aydın "İbn Sînâ'da ahlâk", Prof. Salâhaddin Nahî "İbn Sînâ'da devlet fikri", Prof. Dr. Yahya Akyüz "İbn Sînâ'nın eğitim bilimine katkıları, Türk ve dünya eğitim tarihindeki yeri", Doç. Dr. Ali Uğur "İbn Sînâ'nın ilimler tasnifi", Doç. Dr. Saime İnal Savî "İbn Sînâ ve Farsça rubailer", Doç. Dr. Bilâl Dünder "İbn Sînâ", Ethem Ruhî Üngör "İbn Sînâ'nın musiki yönü" konulu bildirimler dinlendi. Ayrıca yurt dışında bir kongreye katılmış olan Dr. Emel Esin de "İbn Sînâ devri kültür çevresi" konulu bildirisini sempozyuma yollamıştır.

Sempozyum sonunda kapanış konuşmasını yapan Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı Kemal Gökçe:

"Görüşümüze göre bu sempozyumda gelecek için çok ümit verici sonuçlara ulaşılmıştır. Bir kere büyük Atatürk'ün yetişmelerinde rol oynadığı bilim adamları ile onların yetiştirdikleri genç bilginler nesli, İbn Sînâ konusunda çağdaş yöntemlerle araştırma yapacak seviyeye geldiğini çalışmalarlarıyla ortaya koymuşlardır." demiş ve:

Büyük Türk bilgini, filozofu ve tıp ustası İbn Sînâ'yı bütün yönleriyle, kişiliği, eserleri ve tesirleriyle genç nesillere tanıtmaya çalışmamız bundan sonra daha da yoğun bir şekilde sürdürülecektir. O'nun eserlerini belirli bir program ve plan içinde dilimize kazandırmaya çalışacağız. Bu konunun ne kadar zor bir iş olduğu yetkili ağızlarca ifade olunmuştur. Bu konuda yetkili bilim adamlarının katılacağı bir kurulun hazırlayacağı bir program çerçevesinde İbn Sînâ'nın eserlerinin çevirileri ve hakkında yazılan eserlerin bir dizi halinde Bakanlığımızca yayınlanması planlanacaktır. Her halde ilk yayını bu sempozyumun bildirimler kitabı olacaktır." diye sözlerini sürdürmüş, "bundan sonraki İbn Sînâ toplantılarında buluşmak üzere siz değerli bilim adamlarına ve yine sayın Bakanımız, şahsım ve Bakanlığımız mensupları adına başarı, sağlık ve mutluluklar dilerim." cümlesiyle bitirmiştir.

Sempozyum baştan sona ilgiyle izlenmiş, son oturumun başkanı Prof. Dr. Nihat Keklik'in ifade ettiği gibi "daha çok İbn Sînâ'nın hekimliği ile hakimliği konuları üzerinde duranların tartışmaları" dikkati çekmiştir.